

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia ehdotetaan alennettavaksi siten, että kuntien valtionosuusprosentti vuonna 2015 olisi 25,42 ja kuntien omarahoitusosuus olisi 74,58 prosenttia.

Valtionosuusprosentin muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2,88 prosenttiyksikön vähennys liittyen vuoden 2015 alusta voimaan tulevaan valtionosuusuudistukseen, jossa painopistettä siirretään kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta tulojen tasaukseen. Lisäksi vähennyksenä on otettu huomioon 0,73 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuuden leikkaukseen, 0,64 prosenttiyksikköä liittyen ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen, 0,16 prosenttiyksikköä liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotusta vastaavaan säästöön, 0,08 prosenttiyksikköä liittyen harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttamiseen ja 0,02 prosenttiyksikköä liittyen turvakotitoiminnan siirtoon valtion vastuulle.

Valtionosuusprosentin muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 0,27 prosenttiyksikköä liittyen jäteveron tuottoa vastaavaan valtionosuuden lisäykseen siten, että jäteveron tuotto siirtyy asukaskohtaisesta tuotosta osaksi valtionosuusjärjestelmää, 0,05 pro-

senttiyksikköä liittyen vanhuspalvelulain toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 54,3 prosenttia. Lisäyksenä on lisäksi otettu huomioon 0,04 prosenttiyksikköä liittyen muilta osin uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 50 prosenttia.

Pääministeri Stubbin hallituksen hallitusohjelman perusteella uusiin ja laajeneviin tehtäviin valtionosuus olisi 100 prosenttia tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavansuuruisia vähennyksiä.

Vuoden 2015 alusta kuntien vastuulle siirrettävästä työmarkkinatuen rahoituksesta aiheutuvasta kustannusten noususta esitetään korvattavaksi osa kunnille valtionosuusjärjestelmän sisällä siten, että uudistuksen nettovaikutus kuntien talouteen on tasasuuruinen.

Veroperustemuutoksista johtuvia kunnallisia kiinteistöverojen yhteensä 83 miljoonan euron nettomääräisiä vähennyksiä vastaavasti ehdotetaan lisättäväksi peruspalvelujen valtionosuutta 15,31 eurolla asukasta kohden.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA JA NYKYTILAN ARVIOINTI.....	3
1.1 Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.....	3
1.2 Veroperustemuutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa.....	3
1.3 Määräaikaiset valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset.....	3
1.4 Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	5
Lain soveltamisala - uudet ja laajenevat tehtävät.....	5
Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyvät esitykset.....	5
Veroperustemuutosten huomioon ottaminen valtionosuudessa.....	5
Jäteveron tuottoa vastaava lisäys.....	6
Määräaikaiset valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset.....	6
Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus.....	6
3.2 Vaikutukset kuntien toimintaan.....	8
3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	8
4 ASIAN VALMISTELU.....	8
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	10
2 VOIMAANTULO.....	11
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	11
LAKIEHDOTUS.....	15
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.....	15
LIITE.....	17
RINNAKKAISTEKSTIT.....	17
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.....	17

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja nykytilan arviointi

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 1 §:ssä säädetään niistä valtionosuustehtävistä, joiden käyttökustannuksiin myönnetään lain perusteella valtionosuutta. Valtionosuustehtävät on lueteltu lakiviittauksin. Luetteloon käyttökustannuksiin myönnettävistä valtionosuustehtävistä ei ehdoteta muutoksia.

1.1 Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisen tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi.

1.2 Veroperustemuutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa

Vuosina 2003—2009 veromenetyksiä kompensoitiin valtionosuusjärjestelmässä nostamalla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosenttia. Kuntakohtaisesti valtionosuuksien korotus oli asukaskohtaisesti tasasuuruinen. Vuosina 2010—2014 veromenetykset on kompensoitu kunnan peruspalvelujen valtionosuutta asukaskohtaisesti korottamalla. Muutokset on tehty kuitenkin siten, että minkään kunnan tulot eivät muutu veroperustemuutosten vaikutuksesta. Muutokset on tasattu kuntien kesken.

1.3 Määräaikaiset valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:ssä säädetään määräaikaisista valtionosuuteen kohdistuvista vähennyksistä ja lisäyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi vähennetään vuosittain vuosina 2014—2018

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1,06 euroa asukasta kohden eli 5,8 miljoonaa euroa. Valtio ja kunnat ovat osallistuneet kehittämishankkeiden rahoitukseen molemmat puoliksi.

Pykälän 5 momentissa säädetään kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmien yhdistämiseksi tietoverkkoon tehdystä valtionosuuden vähennyksestä määrältään 0,28 eroa asukasta kohti vuonna 2014. Pykälän 6 momentissa säädetään valtionosuudesta vuonna 2014 tehtävästä 0,53 euron asukaskohtaisesta vähennyksestä opiskelijavalintajärjestelmän rahoittamiseksi.

1.4 Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Valtionosuustehtävistä aiheutuvat laskennalliset kustannukset ja määräytymisperusteet jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus vuodelle 2014 on 29,57 prosenttia ja kuntien omarahoitusosuus on 70,43 prosenttia. Valtionosuusprosentti määrittelee valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa peruspalveluiden rahoituksessa koko maan tasolla eikä yksittäisten kuntien saamaa valtionosuusprosenttia. Omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri.

Vuodesta 2010 lukien uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 50 prosenttia valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista annetun lain (980/2012) mukaisesti uusiin ja laajentuneisiin tehtäviin myönnettävä valtionosuus on 54,3 prosenttia laskennallisista kustannuksista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 1 momentin mukaan valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon, jos se aiheutuu asianomaisesta valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta.

Kevään 2012 ja 2013 kehyspäätösten perusteella osana valtiontalouden tasapainottamista kunnan peruspalvelujen valtionosuus-

prosenttia alennetaan siten, että sen valtion menoja supistava vaikutus kasvaa 188 miljoonaa euroa vuonna 2015.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien valtionosuusprosenttia alennettaisiin 4,15 prosenttiyksiköllä siten, että vuonna 2015 kuntien valtionosuusprosentti olisi 25,42. Vastavasti kuntien omarahoitusosuus olisi 74,58 prosenttia valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista. Valtionosuusprosentissa on otettu huomioon valtionosuusuudistuksen yhteydessä päätetyt vaikutukset sekä uusien ja laajenevien tehtävien aiheuttamat vaikutukset.

Valtionosuusprosentin ja kunnan omarahoitusosuuden jakautumisessa otetaan huomioon seuraavat muutokset:

1) vähennys 2,88 prosenttiyksikköä liittyen vuoden 2015 alusta voimaan tulevaan valtionosuusuudistukseen, jossa tehdään järjestelmän sisäinen siirto verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen;

2) vähennys 0,73 prosenttiyksikköä valtiontalouden tasapainottamiseksi tehtävään valtionosuuden vähennykseen;

3) vähennys 0,64 prosenttiyksikköä liittyen ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen siirtäen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle;

4) vähennys 0,16 prosenttiyksikköä liittyen asiakasmaksutulojen korotusta vastaavaan valtionosuuden vähennykseen;

5) vähennys 0,08 prosenttiyksikköä liittyen harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttamiseen ja 20 miljoonan euron määrärahan vähentämiseen peruspalvelujen valtionosuudesta;

6) vähennys 0,02 prosenttiyksikköä liittyen turvakotitoiminnan siirtoon valtiolle liittyvään valtionosuuden vähennykseen;

7) korotus 0,27 prosenttiyksikköä liittyen jäteveron tuottoa vastaavaan valtionosuuden lisäykseen;

8) korotus 0,05 prosenttiyksikköä liittyen vanhuspalvelulain toteuttamista koskevaan valtionosuuden lisäykseen (valtionosuusprosentti 54,3 %);

9) korotus 0,04 prosenttiyksikköä muiden säädösmuutosten osalta, joiden valtionosuusprosentti on 50.

Vuonna 2015 kunnallis- ja kiinteistövero-perusteisiin tehtävät muutokset esitetään huomioitavaksi peruspalvelujen valtionosuudessa. Nettomääräisesti kuntien verotulot vähenevät 83 miljoonaa euroa, joka kompensoidaan kunnille lisäämällä peruspalvelujen valtionosuutta 15,31 euroa asukasta kohti. Koska kuntakohtaiset kunnallis- ja kiinteistöveromuutokset vaihtelevat, muutokset tasataan kuntien kesken siten, että minkään kunnan tulot eivät muutu. Näin jatketaan aikaisempaa menettelyä.

Kehyspäätöksen 2015—2018 mukaan harkinnanvarainen valtionosuuden korotus ehdotetaan lakkautettavaksi vuoden 2015 alusta lukien. Määrärahan mitoituksessa ehdotetaan otettavaksi huomioon 20 miljoonan euron vähennys.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättiin vuonna 2014 jäteveron tuottoa vastaava 70 miljoonan euron määrä siten, että se maksetaan kunnille tasasuuruksena 12,97 euroa asukasta kohden. Hallituksen maaliskuussa 2014 tekemän kehyspäätöksen mukaan jäteveron tuotto siirtyy vuodesta 2015 alkaen asukaskohtaisesta tuotosta osaksi valtionosuusjärjestelmää otettavaksi huomioon valtionosuusprosentin korotuksena.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja korotetaan siten, että maksukertymä nousee 40 miljoonaa euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen kohdennetaan vastaavan suuruinen vähennys vuonna 2014. Vähennys toteutetaan alentamalla valtionosuusprosenttia 0,16 prosenttiyksikköä

Valtionosuuden mitoituksessa on lisäksi otettava huomioon vuosien 2015—2018 kehyspäätöksen mukaiset muut muutokset kuten valtionosuuksien indeksikorotus, asukasluvun muutos ja oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustusten ja koulurakennusten korjausavustusten siirto peruspalvelujen valtionosuuteen sekä muut säädösmuutokset. Viitattavat säädösmuutokset koskevat valtion talousarvion yhteydessä annettavaksi tarkoitettuja hallituksen esityksiä sosiaalihuoltolain (710/1982) muuttamisesta, lasten päivähoitosta annetun lain (36/1973) muut-

tamisesta, sekä perusopetuslain (628/1992) muuttamisesta.

Pääministeri Alexander Stubbin hallitusohjelman mukaan hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että se päättää samalla vastaavan suuruista tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tätä periaatetta sovelletaan kevään 2013 kehyspäätökseen nähden uusiin hankkeisiin. Tähän liittyen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että vuoden 2013 kehyspäätöksen jälkeen toteutuvissa uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia muutoksia.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Lain soveltamisala - uudet ja laajenevat tehtävät

Valtionosuusprosentin korottaminen 0,05 prosenttiyksiköllä liittyy ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen vuonna 2015 siten, että valtionosuus näissä tehtävissä on 54,3 prosenttia. Tämän johdosta peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan vuonna 2015 tehtävämuutokseen liittyen 27,5 miljoonalla eurolla, joka on otettu huomioon hallituksen kehyspäätöksessä vuosille 2015—2018.

Muut uudet ja laajenevat tehtävät liittyvät lakiin sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Uuden tai laajentuneen toiminnan valtionosuus on 50 prosenttia laskennallisista kustannuksista. Kaikkiaan mainituista säädöksistä aiheutuva korotus valtionosuusprosenttiin on yhteensä 0,04 ja euromääräinen vaikutus valtionosuuden määrään on 19,6 miljoonaa euroa.

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyvät esitykset

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyen tehdään esityksiä, jotka vaikuttavat peruspalvelujen valtionosuuksien määrään. Turvakotitoiminta siirretään valtiolle, aikuisten hammashuoltoon kohdistetaan säästötoimia, subjektiivista päivähoido-oikeutta rajataan sekä oppivelvollisuuslakia muutetaan. Näiden vaikutukset peruspalvelujen valtionosuuteen ovat nettomääräisesti 10,948 miljoonaa euroa valtionosuutta vähentäviä.

Vuoden 2015 alusta työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kuntien vastuulle 50 prosenttia 300 työttömyyspäivän jälkeen ja 70 prosenttia 1 000 päivän jälkeen. Kuntien kustannusten arvioidaan kasvavan 160 miljoonaa euroa. Valtio kompensoi kunnille 75 miljoonaa euroa arvioidusta kuntien kustannusten kasvusta korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta. Koska yhteisövero ei jakaudu yksittäisille kunnille lisävelvoitteesta aiheutuvien kustannusten mukaisesti, kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia lisätään tai vähennetään kustannusosuiden ja yhteisöverotuoton erotuksella kunta-kohtaisesti 75 miljoonan euron osalta.

Veroperustemuutosten huomioon ottaminen valtionosuudessa

Verolainsäädännössä tehtävien veroperustemuutosten johdosta kuntien kunnallisveron tuotto vähenee yhteensä 83 miljoonalla eurolla. Tämän johdosta ehdotetaan vastaavasti lisättäväksi kunnan peruspalvelujen valtionosuutta 15,31 euroa asukasta kohden. Laskelmissa on oletettu, että keskimääräinen kuntien tuloveroprosentti pysyy vuoden 2014 tasolla.

Kunnallisveron tuoton muutokset nettona koostuvat alla olevassa taulukossa yksilöidyistä eristä.

Veroperustemuutosten vaikutus kunnallis- ja kiinteistöveron tuottoon vuositasolla 2015 (ME):

Työtulovähennyksen korottaminen	-38
Perusvähennyksen korottaminen	-39
Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen laajentaminen	-61
Lapsivähennys	-54
Työmatkavähennyksen supistaminen v. 2015 ja uudistaminen 2016—	+28
Asuntolainan korkovähennyksen rajoittaminen 5 % -yksiköllä 50 %:iin	+10
Asuntolainan korkovähennyksen lisärajoittaminen 5 %-yksiköllä	+10
Opintolainan korkovähennyksen poistaminen	+4,5
Ansiotulo-osingoista veronalaisiksi tuloiksi 75 % veronalaisia	+11
Avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	-0,5
Yleisen kiinteistöveroprosentin ylä- ja alarajojen korottaminen 0,2 %-yks.	+31
Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentin ylä- ja alarajojen korottaminen 0,05 %-yks	+17
Kuntien osuus valtion tuloveroasteikkoon tehtävästä inflaatiotarkistuksesta kohdennettu kunnille	-18
Yhteensä	-83

Koska kuntakohtaiset kunnallis- ja kiinteistöveromuutokset vaihtelevat, muutokset tasataan kuntien kesken siten, että minkään kunnan tulot eivät muutu veroperustemuutosten takia.

Jäteveron tuottoa vastaava lisäys

Kevään 2014 kehyspäätöksessä jäteveron tuottoa vastaava peruspalvelujen valtionosuuden lisäys määritettiin pysyvästi 70 miljoonan euron tasolle. Valtionosuusprosentin muutoksessa otetaan huomioon 0,27 prosenttiyksikön korotus. Samalla esitetään kumottavaksi lain 35 a §, jossa määritetään erillinen asukaskohtainen valtionosuuskorotus jäteveron tuoton perusteella. Muutoksella ei ole vaikutusta määrärahan mitoitukseen.

Määräaikaiset valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Maaliskuun 2014 kehyspäätöksen mukaan valtio ja kunnat osallistuvat yhteisten informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoitukseen aiemmalla tavalla molemmat 50 prosentin osuudella vuoteen 2018 saakka. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että näiden hankkeiden rahoittamiseksi vuoteen 2018 saakka vähen-

netään vuosittain peruspalvelujen valtionosuudesta 5,8 miljoonaa euroa eli 1,06 euroa asukasta kohden aikaisemman 8,5 miljoonan euron sijasta. Tämän lisäksi talousarvioesitykseen sisältyy 2 miljoonan euron lisävähennys informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoitukseen. Tästä puolet eli 1 miljoonaa euroa palautettaisiin peruspalvelujen valtionosuuteen. Vuonna 2015 peruspalvelujen valtionosuutta vähennettäisiin 4,8 miljoonaa euroa edellä mainittujen hankkeiden rahoitukseen, asukaskohtainen vähennys olisi 0,89 euroa asukasta kohti.

Uusina määräaikaisina vähennyksinä on otettava huomioon vuoden 2015 alusta voimaan tulevan valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymäjärjestelyihin liittyvä rahoitus. Koko järjestelmämuutoksen kustannusneutraalisuuteen liittyvä vähennys on 27,022 milj. euroa ja yksityisten opetuksenjärjestäjien kotikuntakorvausten tasausjärjestelmän edellyttämä rahoitus 1,626 miljoonaa euroa.

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoi-tusosuus

Valtionosuusprosentissa on otettu huomioon hallituksen kevään 2012 ja 2013 kehyspäätökset, jonka mukaan osana valtiontalouden tasapainottamista kunnan peruspalvelu-

jen valtionosuutta vähennetään 188 miljoonaa euroa vuoteen 2014 verrattuna. Tämä toteutetaan alentamalla valtionosuusprosenttia 0,73 prosenttiyksiköllä.

Edellä kuvatut, uusista ja laajenevista valtionosuustehtävistä sekä tehtäväsiirroista aiheutuvat valtionosuusprosenttia korottavat ja alentavat tekijät on otettu huomioon valtionosuusprosentin määräytymisessä. Näiden lisäksi valtionosuusprosenttiin vaikuttavat valtionosuusuudistuksen yhteydessä tehdyt pää-

tökset verotuloihin perustuvan tasauksen painoarvon kasvattamisesta valtionosuusjärjestelmässä ja siihen tarvittava rahoitus sekä ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen liittyvä siirto opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Yhteensä nämä vaikuttavat 3,52 prosenttiyksikköä valtionosuusprosenttia alentavasti.

Valtionosuusprosentin määräytymiseen vaikuttavat tekijät koostuvat alla olevassa taulukossa yksilöidyistä muutoksista:

Valtionosuusprosenttiin vaikuttavat muutokset vuoden 2015 talousarvioesityksessä				
Säännös/päätös	Laskennalliset kustannukset +/- yhteensä M€	Valtionosuusprosentti +/-, %-yksikköä	Valtionosuuden muutos M€	Kuntien menot +/- M€
1. Valtionosuuden vähennys	-	-0,73	- 188	-
2. Valtionosuusuudistukseen liittyvä järjestelmän sisäinen siirto verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasaukseen	-741	-2,88	- 741	-
3. Ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen liittyvä siirto opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle	-	-0,64	-164	-
4. Asiakasmaksutulojen korotusta vastaava valtionosuuden vähennys	-	-0,16	-40	-
5. Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttaminen	-	-0,08	-20	-
6. Turvakotitoiminnan siirtoon valtiolle liittyvä vähennys	-	-0,02	-4	-8
7. Jäteveron tuottoa vastaava lisäys	-	+0,27	+70	-
8. Vanhuspalvelulain toteuttaminen 54,3 %:n valtionosuusprosentilla	+50,2	+0,05	+27,5	+50,2
9. Muut tehtävämuutokset	+38,8	+0,04	+19,4	+38,8
Muutokset yhteensä		-4,15		

Osa edellä olevassa taulukossa esitetyistä valtionosuuden muutoksista johtuu osaksi laskennallisten kustannusten lisäyksestä ja osaksi siitä, että uusilla ja laajennetuilla tehtävillä valtionosuusprosentti on lain 55 §:n 2—3 momenttien perusteella korkeampi kuin

55 § 1 momentissa säädetty niin sanottujen vanhojen valtionosuustehtävien valtionosuusprosentti.

Valtionosuusprosentin määräytymiseen vaikuttavien muutosten lisäksi voimassa olevasta lainsäädännöstä ja kehyspäätöksistä ai-

heutuu kunnan peruspalvelujen valtion-osuusmomentin määrärahan mitoitukseen useita muutoksia. Määrärahan mitoitukseen vaikuttavia muutoksia vuoden 2015 talousarvioesityksessä.

Muutos	Valtionosuus, milj. euroa
Aikuisten hammashuollon säästötoimet	-0,9
Ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistus (siirto momentille 29.40.55)	-163,7
Asukasluvun ja määräytymistekijöiden muutos	+59,9
Elatustuen takaisinperinnän palautus	-7,0
Indeksikorotus	+42,5
Koulurakennusten korjausrahat	-12,1
Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttaminen	-20,0
Lastensuojelulaki	+5,4
Muut muutokset	-0,8
Opiskelijavalintapalvelut (siirto momentille 29.01.02)	-0,8
Oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustukset (siirto momentilta 29.10.34)	+42,1
Oppilas- ja opiskeluhoitolaki	+4,7
Siirto momentilta 28.90.20	+3,8
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksutulojen korotuksiin liittyvä vähennys	-40,0
Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen	-6,0
Turvakotitoiminta (siirto momentille 33.60.52)	-4,0
Uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetusperusteiden tiukennus	-0,1
Valtionosuuden vähennys	-188,0
Veroperustemuutokset	-83,0
Vanhuspalvelulaki	+27,5

3.2 Vaikutukset kuntien toimintaan

Valtionosuudet vähenevät, mutta kuntien tehtävät eivät vähene muutoin kuin rakennepoliittisen ohjelman mukaisilla tehtävämuu-
toksilla. Kunnat joutuvat sopeuttamaan toimintaansa vähenevien valtionosuuksien vuoksi. Tämä kiristää kuntien käyttötaloutta sekä aiheuttaa painetta kunnallisverojen korottamiseen. Vuodelle 2015 esittävien muutosten vaikutus kuntien tuloveroprosenttiin vaihtelee 0,16—0,56 prosenttiyksikön välillä. Suurin osa valtionosuuksia vähentävistä muutoksista ei kuitenkaan rasita kuntien ta-

loutta suoraan, vaan vähennykset ovat kustannusneutraaleja valtion ja kuntien kesken.

3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai organisaatioon.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osastolla yhteistoiminnassa sosiaali- ja terveysministeriön sekä

opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Esityksestä on neuvoteltu Suomen Kuntaliiton kanssa. Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Kuntien peruspalvelujen määrärahan mitoitus liittyy lakiin sosiaalihuoltolain muuttamisesta, lakiin lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta, perusopetuslain muuttamisesta, lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta sekä hallituksen esitykseen ammattikorkeakoululaiksi (HE 26/2014).

Veroperustemuutoksista aiheutuva valtionosuuden vähennys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain (654/1992) muuttamisesta ja hallituksen esitykseen eduskunnalle vuoden 2015 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Tässä esityksessä ehdotettua lakia ei voida hyväksyä ja vahvistaa, ellei edellä mainittuja lakeja ole hyväksytty ja vahvistettu.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

30 §. *Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.* Kehyspäättöksen 2015—2018 mukaan harkinnanvarainen valtionosuuden korotus ehdotetaan lakkautettavaksi vuoden 2015 alusta. Tämän vuoksi harkinnanvaraista valtionosuutta koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

34 a §. *Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirrosta aiheutuvien kustannusten kasvun tasaus.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi 34 a §, jossa säädettäisiin työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirrosta kunnille aiheutuvien kustannusten kasvun tasauksesta. Valtio kompensoi kunnille 75 miljoonaa euroa arvioidusta työmarkkinatuen kustannusten kasvusta korottamalla yhteisöveron jako-osuutta määrää vastaavalla prosenttiosuudella kuntien hyväksi. Koska yhteisövero ei jakaudu yksittäisille kunnille lisävelvoitteesta aiheutuvien kustannusten mukaisesti, kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään kustannusosuuden ja yhteisöveron erotuksella kuntakohtaisesti 75 miljoonaan euron osalta.

Uudistuksen nettovaikutus kuntien talouteen on tasasuuruinen. Kuntien kustannusten arvioidaan kasvavan 160 miljoonalla eurolla.

35 §. *Veroperustemuutokset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuoden 2015 verotuksessa toteutettavista nettomäärältään 83 miljoonan euron veroperustemuutoksista johtuvia verotulovähennyksiä vastaavasti kuntien valtionosuutta lisätään 15,31 euroa asukasta kohden.

35 a §. *Jäteveron tuottoa vastaava valtionosuuden lisäys.* Jäteveron tuottoa koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä jäteveron tuotto ehdotetaan siirrettäväksi vuodesta 2015 alkaen asukaskohtaisesta tuotosta osaksi valtionosuusjärjestelmää otettavaksi huomioon valtionosuusprosentin korotuksena.

36 §. *Määräaikaiset valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoittamiseksi valtionosuudesta tehtävä asukaskohtainen vähennys jatkuisi vuoteen 2018 saakka, mutta määrä

supistuisi nykyisestä 1,58 eurosta 0,89 euron asukasta kohden. Valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi vähennetään vuosittain vuosina 2014—2018 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1,06 euroa asukasta kohden eli 5,8 miljoonaa euroa. Samalla kuntien osuuden rahoittamiseksi tehtävää leikkausta valtionosuudesta on päätetty jatkaa vuoteen 2018. Valtio ja kunnat ovat osallistuneet kehittämishankkeiden rahoitukseen molemmat puoliksi. Informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoitusta esitetään valtion talousarvioesityksessä edelleen pienennettäväksi 2 miljoonalla eurolla, josta kuntien osuus on puolet. Peruspalvelujen valtionosuuden vähennykseksi esitetään 0,89 euroa asukasta kohti vuonna 2015.

Pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi, sillä kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmän yhdistämisestä turvallisuusverkkoon säädetty valtionosuuden asukaskohtainen vähennys ehdotetaan otettavaksi huomioon määrärahan mitoituksessa.

Pykälän 6 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että opiskelijavalintapalvelujen uudistamisen rahoittamiseksi peruspalvelujen valtionosuudesta tehtävä vähennys supistuisi 0,61 euron asukaskohtaisesta vähennyksestä 0,37 euron asukasta kohti vuonna 2015.

55 §. *Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuonna 2015 kuntien valtionosuusprosentti olisi 25,42 ja kuntien omarahoitusosuus olisi 74,58 prosenttia. Vuoteen 2014 verrattuna valtionosuusprosentti alenisi 4,15 prosenttiyksiköllä.

Valtionosuusprosentissa on otettu vähennyksenä huomioon 2,88 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa tehtyyn painopisteen siirtoon kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta tulojen tasaukseen, 0,73 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuuden leikkaukseen, 0,64 prosenttiyksikköä liittyen ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen, 0,16 prosenttiyksikköä liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotusta vastaavaan säästöön, 0,08 prosenttiyksikköä liittyen harkinnanva-

raisen valtionosuuden korotuksen lakkauttamiseen. Lisäksi muutoksessa on otettu vähennyksenä huomioon 0,02 prosenttiyksikköä liittyen turvakotitoiminnan siirtoon valtion vastuulle. Valtionosuusprosentin muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 0,27 prosenttiyksikköä liittyen jäteveron tuottoa vastaavaan valtionosuuden lisäykseen siten, että jäteveron tuotto siirtyy asukaskohtaisesta tuotosta osaksi verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausmenettelyä, 0,05 prosenttiyksikköä liittyen vanhuspalvelulain toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 54,3 prosenttia. Lisäyksenä on lisäksi otettu huomioon 0,04 prosenttiyksikköä liittyen muilta osin uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 50 prosenttia.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus olisi 100 prosenttia tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastavia vähennyksiä. Muutos perustuu pääministeri Alexander Stubbin hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että se päättää vastaavan suuruista tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Periaate on tarkoitettu sovellettavaksi kevään 2013 kehyspäätökseen nähden uusiin hankkeisiin. Säännöstä ei sovelleta vuoden 2015 talousarvioon eikä sen yhteydessä voimaan tuleviin lakeihin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta.

Lain 55 §:n 2 momenttia alettaisiin kuitenkin soveltaa vasta niihin uusiin tai laajeneviin tehtäviin, jotka tulevat voimaan 1 päivän tammikuuta 2015 jälkeen ja ovat uusia kevään 2013 kehyspäätökseen nähden. Säännöstä ei sovelleta vuoden 2015 talousarvioon eikä sen yhteydessä voimaan tuleviin lakeihin.

Omaksumusta käytännöstä poiketen lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mu-

kaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tämä on välttämätöntä, jotta valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 54 §:ssä tarkoitettut perushinnat ja laskea niiden perusteella kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuus.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan alennettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia 4,15 prosenttiyksiköllä 25,42 prosenttiin ja vastaavasti korotettavaksi kunnan omarahoitussuutta 74,58 prosenttiin.

Suurin valtionosuusprosenttiin vähennyksenä vaikuttava 2,88 prosenttiyksikön vähennys sisältyy kesällä 2014 hyväksytyyn valtionosuusjärjestelmän uudistukseen (676/2014). Uudistuksessa siirrettiin painopistettä kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta tulojen tasaukseen. Hallituksen esitys (HE 38/2014) oli perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Samassa hallituksen esityksessä taloudellisten vaikutusten arvioinnissa selostettiin vuosina 2012—2014 toteutetut ja vuodelle 2015 päätetyt valtionosuuden leikkaukset samoin kuin ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistus. Vuoden 2015 valtionosuuden lisäleikkauksen aiheuttama valtionosuusprosentin vähennys on 0,73 prosenttiyksikköä ja ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen osuus 0,64 prosenttiyksikköä.

Edellä mainittujen, jo perustuslakivaliokunnan arvioitavana olleiden vähennysten lisäksi ehdotetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennettäväksi kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen lisäystä vastaava määrä 48 miljoonaan euroa sekä kiinteistövero-erojen korotukseen liittyvä leikkaus määrältään 48 miljoonaan euroa sekä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttamiseen liittyvää 20 miljoonan euron vähennystä. Vaikutuslaskelmassa on lisäksi otettu huomioon perustuslakivaliokunnan arvioitavana jo ollut vuoden 2013 kehyspäätöksen mukainen 188 miljoonan lisäleikkaus.

Lailla 676/2014 hyväksytyssä valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa ei ollut kyse valtionosuusprosentin alentamisesta vaan se

toteutettiin kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä. Uudistus vaikuttaa kuitenkin yksittäisiin hyvin kuntiin eri tavalla. Valiokunta katsoi lausunnossaan (PeVL 16/2014 vp), että lainsäätäjällä on varsin laaja harkintamarginaalin säädettäessä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin. Valiokunta viittasi myös aikaisempaan lausuntokäytäntönsä (PeVL 34/2013 vp, s.2/I, PeVL 30/2013 vp, s.5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s.5/II) jossa se on korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Valiokunta totesi myös vastaavasti kuin aikaisemmissa lausunnoissaan (PeVL 50/2005 vp, PeVL 42/1998vp), että kuntien toimintaedellytyksiä ei saa heikentää tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan.

Rahoitusperiaatteesta ei ole nimenomaista säännöstä perustuslaissa. Rahoitusperiaate sisältyy Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjaan, jonka määräykset Suomi on saattanut voimaan lailla (1180/91). Mainitun peruskirjan 9 artiklan 2 kohdan mukaan paikallisviranomaisen voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa tai muussa laissa. Rahoitusperiaate on nostettu esille myös perusoikeusuidistusta koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) ja siitä annetussa perustuslakivaliokunnan mietinnössä. Näissä asiakirjoissa on katsottu, että kuntien tehtävistä säädettäessä tulee huolehtia myös kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua tehtävistään. Myös perustuslakivaliokunta on korostanut tätä useissa lausunnoissaan (PeVL 30/2013 vp, PeVL 12/2011 vp, PeVL 41/2010) vp). Rahoitusperiaatteen tulee toteutua sekä valtakunnallisesti että yksittäisen kunnan tasolla. Rahoitusperiaate kytkeytyy ennen kaikkea kunnan oikeuteen päättää omasta taloudestaan. Rahoitusperiaatetta kuntien ja valtion välillä toteutetaan keskeisesti valtionosuusjärjestelmällä.

Valtionosuuksilla sinänsä ei ole katsottu olevan perustuslain suojaa, mutta niitä tulee tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka niillä turvataan palvelut erityyppisissä kunnissa ja

kuinka ne toteuttavat perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan esille nostamaa rahoitus- ja kustannusvastaavuusperiaatetta. Perustuslakivaliokunta on useissa lausunnossaan (esimerkiksi PeVL 20/2004, PeVL 18/2001 ja PeVL 37/2000) katsonut, että säädettäessä kunnille uusia tehtäviä, valtion on varmistettava kuntien voimavarojen riittävydestä. Lähtökohtana on myös, että rahoitusrahoitusperiaatteen toteutumista tulee arvioida yksittäisen hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia laajemmasta näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut kahdesti (PeVL 12/2011 vp ja PeVL 34/2013 vp) ehdotuksia valtionosuusprosentin alentamisesta ja kuntien omarahoitusosuuden lisäämisestä voimassaolevan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain aikana. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että verotulojen samoin kuin valtionosuuksien osuus kuntien tuloista vaihtelee suuresti. Tämän vuoksi valtionosuusprosentin alennus voi kuntakohtaisesti heikentää kykyä vastata palveluvelvoitteista sekä kaventaa itsenäistä taloudellista päätösvaltaa ja kunnan yleistä toimialaa. Lisäksi kunnan verotulojen lisääminen tuloveroprosenttia nostamalla voi johtaa kuntakohtaisten tuloveroprosenttien vielä nykyistä suurempaan vaihteluun. Korkeimman ja alhaisimman tuloveroprosenttien ero on vaihdellut viime vuosikymmenien aikana 4,00 ja 5,57 prosenttiyksikön välillä.

Valiokunta arvioi kuitenkin molemmissa lausunnoissaan, että valtionosuusprosentin alentaminen ei vaarantanut merkittävästi kunnan perustuslain 121 §:ssä suojattua oikeutta päättää itse taloudestaan.

Rahoitusperiaatteen käytön ongelmana konkreettisessa tapauksessa on se, että periaatteen hyväksymisestä huolimatta ei ole luotu yhteisesti hyväksyttyä arviointi- ja laskentamekanismia sen toteutumisesta tai toteutumatta jäämisestä. Myöskään perustuslakivaliokunta ei ole asettanut lausuntokäytäntönsään voimavarojen riittävydelle konkreettisia arvoja tai rajoja. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin kirjoittanut lausuntoonsa (PeVL 12/2011 vp), että arviointi kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista vastata niille kuuluvien palvelujen tuottamisesta tulisi tehdä kuntien verotulojen ja muiden tulojen sekä valtionosuuksien ja verontasausten muodos-

taman kokonaisuuden pohjalta. Tarkastelussa pitäisi ottaa huomioon lakisääteisten peruspalvelujen lisäksi huomioon rahoituksen riittävyys myös kunnan yleisen toimialan tehtäviin.

Hallituksen päättämä, vuonna 2015 käyttöön otettava julkisen talouden ohjausjärjestelmä ja sen osana kuntatalousohjelma tulee uudistamaan valtion ja kuntien välisen rahoitussuhteen sääntelyä. Se sisältää kuntataloudelle keskipitkän aikavälin rahoitusasemaa koskevat tavoitteet sekä sitovat päätökset keinoista, joilla kuntatalouden tasapaino saavutetaan. Ohjauksessa otetaan käyttöön

muun muassa kuntatalouden menorajoite. Sen tarkoituksena on saattaa suunnittelukaudeksi yläraja valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuville muutoksille.

Valtionosuuksien määrä ja valtionosuusjärjestelmän rakenne vaikuttavat olennaisesti rahoitusperiaatteen toteutumiseen sekä koko maassa että yksittäisten kuntien tasolla. Alla olevassa taulukossa esitetään vuodelle 2015 esitettyjen valtionosuuden vähennysten vaikutus maakunnittain sekä kuntakoon mukaan. Taulukossa tarkastellaan leikkausten laskennallista vaikutusta kuntien tuloveroprosenttiin.

Vuoden 2015 valtionosuusvähennysten laskennallinen vaikutus veroprosenttiyksikköön maakunnittain ja kuntakoon mukaan (Leikkaukset yhteensä 296 milj. € = 54,6 €/asukas.)

	Asukasluku	Yhden veroprosentin tuotto, €/asukas	Valtionosuus- leikkaus/ veroprosentin tuotto
Koko maa	5 422 604	170	0,32
Maakunnat:			
Uusimaa	1 585 473	210	0,26
Varsinais-Suomi	470 880	165	0,33
Satakunta	224 556	160	0,34
Kanta-Häme	175 481	163	0,34
Pirkanmaa	500 166	165	0,33
Päijät-Häme	202 424	155	0,35
Kymenlaakso	180 845	162	0,34
Etelä-Karjala	132 252	158	0,35
Etelä-Savo	152 518	139	0,39
Pohjois-Savo	248 430	147	0,37
Pohjois-Karjala	165 445	133	0,41
Keski-Suomi	275 320	146	0,37
Etelä-Pohjanmaa	193 977	137	0,40
Pohjanmaa	180 384	156	0,35
Keski-Pohjanmaa	68 677	143	0,38
Pohjois-Pohjanmaa	403 287	149	0,37
Kainuu	79 975	138	0,40
Lappi	182 514	148	0,37

Kuntakoon mukaan:

alle 6 000	486 184	128	0,43
6 000-10 000	429 267	144	0,38
10 001- 20 000	674 754	149	0,37
20 001-40 000	841 546	172	0,32
40 001-100 000	968 658	165	0,33

Kunnat (10 kpl) joissa leikkausten laskennallinen vaikutus veroprosenttiin on pienin ja suurin.
Valtionosuusleikkaus/veroprosentin tuotto

Koko maa	0,32
Kauniainen	0,16
Espoo	0,22
Kirkkonummi	0,25
Helsinki	0,25
Tuusula	0,26
Sipoo	0,26
Pirkkala	0,27
Järvenpää	0,27
Vantaa	0,27
Nurmijärvi	0,27
.	.
.	.
.	.
Multia	0,52
Siikainen	0,53
Rautavaara	0,54
Perho	0,54
Soini	0,54
Merijärvi	0,55
Kärsämäki	0,55
Kivijärvi	0,55
Kinnula	0,56
Rääkkylä	0,56

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 ja 35 a § sekä 36 §:n 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 a § ja 36 §:n 5 momentti laissa 1188/2013,
muutetaan 35 §, 36 §:n 1 ja 6 momentti sekä 55 §:n 1 ja 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 § ja 36 §:n 1 ja 6 momentit laissa 1118/2013 ja 55 §:n 1 momentti laissa 676/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 34 a § seuraavasti:

34 a §

Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirrosta aiheutuvien kustannusten kasvun tasaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään työmarkkinatuen kustannusosuuden ja yhteisöverotuoton erotuksella kuntakohtaisesti. Laskelmien perusteena ovat vuoden 2013 tiedot työmarkkinatuen määrästä sekä vuoden 2014 tiedot kuntien yhteisöverotulojen jako-osuudesta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden tasaus lasketaan siten, että sen vaikutukset kuntiin ovat asukaskohtaisesti tasasuuret. Tasauksen laskennassa otetaan huomioon työmarkkinatuen kustannusten ja yhteisöveron kasvu kuntakohtaisesti.

35 §

Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa

Vuoden 2015 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvia verotulovähennyksiä vastaavasti lisätään kuntien valtionosuutta 15,31 euroa asukasta kohden.

Jos 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden lisäyksen jälkeen kunnan verotulojen menetyks on suurempi kuin 15,31 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuutta euromäärällä, joka saadaan vähentämällä -asukaskohtaisesta verotulojen

menetyksestä 15,31 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetyks on pienempi kuin 15,31 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan valtionosuudesta euromäärä, joka saadaan vähentämällä 15,31 eurosta kunnan verotulojen menetyks asukasta kohden. Valtionosuuden yhteenlasketut vuosittaiset lisäykset ja vähennykset ovat koko maan tasolla yhtä suuret. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muutosta laskettaessa sovelletaan vuoden 2013 verotustietoja ja vuoden 2014 veroprosenttia sekä asukaslukua vuosien 2013 ja 2014 vaihteessa.

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuosina 2015—2018 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään vuosittain 0,89 euroa asukasta kohden valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi.

Vuonna 2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 0,37 euroa asukasta kohden opiskelijavalintajärjestelmän rahoittamiseksi.

55 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Kunnan 6—13 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 25,42 prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitusosuus on 74,58 prosenttia.

Uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtion vuoden 2015 talousarvioon ja siihen liittyvien lakien mukaisesti tämän lain soveltamisalaan kuuluviin tehtäviin sovelletaan 55 §:n 2 momenttia sellaisena kuin se oli lain voimaan tullessa.

Vuosina 2010—2013 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuviin verotulomenetysten korvauksiin kunnille sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Valtiovarainministeri *Antti Rinne*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 ja 35 a § sekä 36 §:n 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 a § ja 36 §:n 5 momentti laissa 1188/2013,
muutetaan 35 §, 36 §:n 1 ja 6 momentti sekä 55 §:n 1 ja 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 § ja 36 §:n 1 ja 6 momentit laissa 1118/2013 ja 55 §:n 1 momentti laissa 676/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 34 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 §

30 §

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Kunnan valtionosuutta voidaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Kumotaan

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteuttavista toimenpiteistä. Suunnitelma tulee liittää valtionosuuden korotusta koskevaan hakemukseen. Valtionosuuden korotuksen myöntämiselle ja käytölle voidaan asettaa myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Harkinnanvaraisten valtionosuuden korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään kunnille maksettavista valtionosuuksista. Vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

34 a §

Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirrosta aiheutuvien kustannusten kasvun tasaus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään työmarkkinatuen kustannusosuuden ja yhteisöverotuoton erotuksella kuntakohtaisesti. Laskelmien perusteena ovat vuoden 2013 tiedot työmarkkinatuen määrästä sekä vuoden 2014 tiedot kuntien yhteisöverotulojen jako-osuudesta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden tasaus lasketaan siten, että sen vaikutukset kuntiin ovat asukaskohtaisesti tasasuuret. Tasauksen laskennassa otetaan huomioon työmarkkinatuen kustannusten ja yhteisöveron kasvu kuntakohtaisesti.

35 §

Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa

Vuoden 2014 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvia verotulovähennyksiä vastaavasti lisätään kuntien valtionosuutta 1,85 euroa asukasta kohden.

Jos 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden lisäyksen jälkeen kunnan verotulojen menetyks on suurempi kuin 1,85 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuutta euromäärällä, joka saadaan vähentämällä -asukaskohtaisesta verotulojen menetyksestä 1,85 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetyks on pienempi kuin 1,85 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan valtionosuudesta euromäärä, joka saadaan vähentämällä 1,85 eurosta kunnan verotulojen menetyks asukasta kohden. Valtionosuuden yhteenlasketut vuosittaiset lisäykset ja vähennykset ovat koko maan tasolla yhtä suuret. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muutosta laskettaessa sovelletaan vuoden 2012 verotustietoja ja vuoden 2013 veroprosenttia sekä asukaslukua vuosien 2012 ja 2013 vaihteessa.

35 §

Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa

Vuoden 2015 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvia verotulovähennyksiä vastaavasti lisätään kuntien valtionosuutta 15,31 euroa asukasta kohden.

Jos 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden lisäyksen jälkeen kunnan verotulojen menetyks on suurempi kuin 15,31 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuutta euromäärällä, joka saadaan vähentämällä -asukaskohtaisesta verotulojen menetyksestä 15,31 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetyks on pienempi kuin 15,31 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan valtionosuudesta euromäärä, joka saadaan vähentämällä 15,31 eurosta kunnan verotulojen menetyks asukasta kohden. Valtionosuuden yhteenlasketut vuosittaiset lisäykset ja vähennykset ovat koko maan tasolla yhtä suuret. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden muutosta laskettaessa sovelletaan vuoden 2013 verotustietoja ja vuoden 2014 veroprosenttia sekä asukaslukua vuosien 2013 ja 2014 vaihteessa.

Voimassa oleva laki

35 a §

Jäteveron tuottoa vastaava valtionosuuden lisäys

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään jäteveron tuottoa vastaava 12,97 euroa asukasta kohden.

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuosina 2014—2017 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään vuosittain 1,57 euroa asukasta kohden valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi.

Vuonna 2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 0,28 euroa asukasta kohden kuntien pelastustoimen ja ensihoidon tietojärjestelmän yhdistämiseksi turvallisuusverkkoon.

Vuonna 2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 0,53 euroa asukasta kohden opiskelijavalintajärjestelmän rahoittamiseksi.

55 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Kunnan 12—23 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset ja 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut määräytymisperusteet jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 29,57 prosenttia (valtionosuusprosentti) ja kuntien omarahoitusosuus on 70,43 prosenttia.

Vuodesta 2010 uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 50 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista.

35 a §

Jäteveron tuottoa vastaava valtionosuuden lisäys

Kumotaan

36 §

Määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Vuosina 2015—2018 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään vuosittain 0,89 euroa asukasta kohden valtion ja kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeiden rahoittamiseksi.

Kumotaan

Vuonna 2015 kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 0,37 euroa asukasta kohden opiskelijavalintajärjestelmän rahoittamiseksi.

55 §

Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus

Kunnan 6—13 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 25,42 prosenttia (valtionosuusprosentti) ja kuntien omarahoitusosuus on 74,58 prosenttia.

Uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Valtion vuoden 2015 talousarvioon ja siihen liittyvien lakien mukaisiin tämän lain soveltamisalaan kuuluviin tehtäviin sovelletaan 55 §:n 2 momenttia sellaisena kuin se oli lain voimaan tullessa.

Vuosina 2010—2013 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuviin verotulomenetysten korvauksiin kunnille sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.